

Voorzitter,

GroenLinks is voorstander van een gedegen financieel beleid. Dat zien we terug in de voorliggende begroting. De basis is op orde. De buffer is groot genoeg om risico's op te vangen en de begroting is sluitend voor de komende jaren. Vraag blijft wat er gaat gebeuren met het provinciefonds na 2026.

Een gedegen stuk werk van GS en de ambtelijke organisatie waarvoor dank zoals die ook geldt voor de beantwoording van onze schriftelijke vragen. In mijn laatste begrotingsbijdrage als fractievoorzitter van GroenLinks kom ik toch met een aantal kritische aandachtspunten. Voor belangrijke onderwerpen hebben we inmiddels de strategie of visie vastgesteld. We wachten nog vaak op de uitwerkingen met bijbehorende kosten. GroenLinks zou GroenLinks niet zijn wanneer we daar geen aandacht voor vragen. **Zeker nu de urgentie op terreinen als energie en klimaat, wonen, bereikbaarheid en het OV, de brede welvaart plus stikstof en natuur groot is! Idem dito voor milieuzaken.**

Cultuursector

De provincie ziet zichzelf als verbinder. Juist cultuur is de sector die als verbinder kan fungeren. **Cultuur geldt als het fundament van ons bestaan.** Als binding van de samenleving. Er zijn tijdelijke maatregelen genomen, maar de effecten van corona zijn nog zicht- en voelbaar. Het aantal bezoekers is nog lang niet wat het was. Daar komen de hoge energieprijzen overheen. **GroenLinks maakt zich zorgen over deze ontwikkelingen.**

Gelukkig krijgen de grote musea voor de komende 2 jaar aanvullende middelen, maar deze zijn **niet structureel en worden ook niet geïndexeerd zoals mijn fractie wel graag zou zien.** GroenLinks is daarom mede-indiener van de motie van D66.

Dat brengt me op een ander aandachtspunt: het culturele aanbod **op kleinere schaal in al haar gevarieerdheid**, vaak gerealiseerd met hulp van **vrijwilligers**. Ons bereiken signalen dat de ondersteuning – o.a. vanuit die grote musea, maar ook vanuit gemeenteland – niet of niet genoeg van de grond komt.

VRAAG: Kan gedeputeerde aangeven hoe het hiermee staat en wat de provincie doet om dat te voorkomen?

Reactie GS: wij staan intensieve samenwerking voor, signalen als hierboven gememoreerd herkennen we niet. Daarover graag nader contact.

Het derde kritische punt dat GroenLinks naar voren wil brengen in dit blokje heeft te maken met de makers, de vertolkers en hun bekostiging. Na aandringen lang aandringen van GroenLinks heeft GS de kosten voor de CAO's voor gesubsidieerde instellingen sinds enkele jaren mee laten groeien.

Wat ons betreft dient dit in het kader van fair practice ook te gebeuren voor zzp-ers en anderen die werkzaam zijn in deze sector. Daarom zijn wij mede-indiener van een motie van de PvdA hierover. Met belangstelling kijkt GroenLinks uit naar de uitwerking van de ontwikkelagenda cultuur.

VRAAG: Kan de gedeputeerde toezeggen dat de hier aangehaalde zorgpunten daarin opgenomen worden?

Reactie GS: die zullen we zoveel mogelijk meenemen bij de uitwerking. Motie PvdA GroenLinks e.a. over steun voor zzp-ers etc (fair practice) aangenomen.

Energie op klimaat

De klimaatconferentie in Egypte gaat over niets anders. Maar we ondervinden het ook in Zeeland aan den lijve. Lange periodes van droogte, hitte en als het regent komt dat vaker met enorme bakken tegelijk uit de lucht.

We weten dat de zeespiegel stijgt. Dat de broeikasuitstoot nog steeds stijgt. We weten dat de biodiversiteit rap afneemt. Dat er volgens een aantal partijen geen sprake zou zijn van een klimaatprobleem, is voor ons onbegrijpelijk. Gelukkig constateert GroenLinks dat bij de vaststelling van de Zeeuwse RES 1.0 en de klimaatmaatregelen voor Zeeland wel ingezet is om deze ontwikkelingen tegen te houden. En er anders zo goed mogelijk mee om te gaan.

GS focust zich bij de uitwerking op meer **kernenergie in Zeeland**. Maar zijn we daarmee op de goede weg? **De bouw duurt lang, de kosten nemen naar verhouding alleen maar fors toe.** En heeft GS nagedacht over **het afval**?

Een ander punt dat tot nu toe weinig aandacht krijgt is de vraag waar die stroom gebruikt gaat worden en hoe die ter plaatse komt.

Hoeveel **extra hoogspanningsleidingen** door het Zeeuwse landschap vindt GS acceptabel gezien het gegeven dat de hier opgewekte energie grotendeels naar Rotterdam en de rest van Nederland getransporteerd zal moeten worden? Bij de behandeling van de RES 2.0 zullen wij pleiten voor andere oplossingen.

CO2 afvangen om die onder de zee weg te stoppen kan hooguit gelden als tijdelijke oplossing om op korte termijn te voldoen aan de aangescherpte reductiedoelen. **GroenLinks ziet deze liever hergebruikt.** WARMCO2 is hier een voorbeeld van.

VRAAG: is het GS bekend hoe afgevangen CO2 toegevoegd aan zeewater voor nieuw cement en beton kan zorgen? Wil zij zich hard maken deze optie in te brengen bij de opgaven voor de industrie in deze?

Reactie GS: ja, bekend met de techniek. Maar die staat nog in zeer prille schoenen bij 1 bedrijf in de VS. Zullen ontwikkelingen zeker volgen.

Overigens wil GroenLinks vooral inzetten op minder uitstoot, meer duurzame productiesystemen. **VRAAG: wat wil GS in deze doen met de aanbevelingen vanuit de TIJ-groep?** Meer hierover bij de behandeling van de RES 2.0

Reactie GS op dit hele blokje: er zijn veel partijen met opmerkingen, suggesties voor de RES 2.0 en CO2 reductie. Goed om alles daar in 1 keer te behandelen.

Wonen, bereikbaarheid en belang brede welvaart

Het belang van meer inzetten op brede welvaart is reeds eerder ingebracht door GroenLinks. In tijden als deze gaat het niet meer alleen om economisch gewin. Voorzieningen als goed onderwijs, passende zorg, kinderopvang en bereikbaarheid ed. vergroten de onderlinge binding. GroenLinks hecht grote waarde aan het tegengaan van een 2-delings op leefniveau, die wel meer en meer aan het ontstaan is zoals ook PvdA en SP reeds opmerkten. Naast de zorgen om energiearmoede, onvoldoende betaalbare woningen voor met name jongeren, ouderen en mensen met specifieke woonbehoeften pleit mijn fractie voor extra inzet op het belang van besparing van energie!

Niet alleen in woningen. Zeker ook voor het bedrijfsleven. De verplichting dat bedrijven besparingsmaatregelen dienen te treffen wanneer die binnen 5 jaar terugverdiend kunnen worden, wordt volgens ons niet of nauwelijks gecontroleerd door de RUD. **VRAAG: kan GS aangeven hoe het staat met de uitvoering van deze verplichting in Zeeland? En hoe het staat met het toezicht daarop?** Wij merken dat er een toenemende ergernis is van mensen die zien dat bedrijven met openstaande winkeldeuren werken of terrassen verwarmen waar niemand zit. GroenLinks zou graag zien dat hier meer aandacht voor komt. **VRAAG: Hoe ziet GS dit? Kan zij hier iets in betekenen?**

Reactie GS: begrip voor dergelijke ergernissen, maar willen dit toch vooral aan de gemeenten laten.

Zeeland zou daarnaast het voorbeeld moeten zijn voor de biobased economy. Misschien ook wel bij het onlangs op tv geopperde idee dat woningen veel meer biobased gebouwd dienen te worden. Het blijft het echter angstvallig stil.

VRAAG: Hoe staat het met het Biobased Center in Terneuzen?

Reactie GS: terechte constatering van GroenLinks. Echter huidige crises en prijsontwikkelingen zorgen er voor dat ontwikkelingen biobased economiy en het centrum in Terneuzen minder snel gaan dan waarop is ingezet.

In het kader van de **leefbaarheid** zal GroenLinks de uitwerkingen van de Regionale Mobiliteitsstrategie eveneens kritisch volgen. Zowel voor de grote lijnen, de ferry als het fijnmazige systeem met passende aansluitingen. Het wachten is op verdere uitwerkingen en bedragen, maar onze fractie heeft al aangegeven dat zij eerder bereid is meer middelen uit te trekken voor het OV dan voor meer asfalt. Waarvan nogmaals akte. Temeer daar zo'n aanpak ten goede komt aan het terugdringen van de CO2- en stikstofuitstoot.

Stikstof, natuur en NPLG

Daarmee ben ik terug voorzitter bij misschien wel een van de allergrootste uitdagingen op dit moment. Stikstof. De Zeeuwse aanpak – **met zijn allen om tafel en iedere sector moet zijn steentje bijdragen** – onderschrijft de fractie van GroenLinks volmondig.

Remkes zei het al. Niet alles kan overal. Voor GroenLinks is het cruciaal dat we voor de zomer van 2023 komen met een integraal programma waaruit in elk geval duidelijk wordt dat we de uiteindelijk **Zeeuwse doelen op tijd, dus voor 2030, halen. De natuur zal daarvoor op 1 moeten;** de karakteristieke biodiversiteit dient in stand en versterkt te worden. Dat is in ieders belang, want op verdere bouwstoppen zit niemand te wachten.

Tot slot voorzitter constateer ik dat de basis volgens GroenLinks niet op orde is waar het gaat om het Zeeuwse deel van de subsidie voor het NPLG-programma en de stikstofproblematiek. **Minimaal 10% daarvan dient beschikbaar te komen voor natuur-inclusieve vormen van landbouw.** Temeer omdat de belangstelling hiervoor vanuit de sector zelf toeneemt, dien ik een motie in die

GS verzoekt dit te gaan regelen en PS meeneemt in de verdere ontwikkelingen hieromtrent.

Reactie GS: wij hebben die ambities inmiddels eveneens. Zijn in overleg en hopen in het voorjaar concreter te kunnen zijn. Deze motie komt te vroeg. Daarom nu ingetrokken met de mededeling dat wij er dan op terugkomen.

GroenLinks heeft ingestemd met de begroting 2023 en de najaarsnota 2022.